

Załącznik do Uchwały Nr VI/39/2011
z dnia 17 lutego 2011 r.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie dla Miasta Mielca na lata 2011-2015

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie dla Miasta Mielca na lata 2011-2015

Celem głównym Programu jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zwiększenie skuteczności pomocy dla rodzin, w których ten problem występuje.

Celami szczegółowymi Programu są:

- 1) podnoszenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie,**
- 2) poprawa jakości i skuteczności działań instytucji realizujących działania w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie,**
- 3) ochrona osób doświadczających przemocy w rodzinie,**
- 4) podejmowanie działań interwencyjnych i edukacyjnych wobec sprawców przemocy.**

1. PODNOSZENIE ŚWIADOMOŚCI SPOŁECZNEJ NA TEMAT ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE.

1.1. Zadania

- a) opracowanie i publikacja informacji na temat zjawiska przemocy i instytucji udzielających pomocy i wsparcia osobom doświadczającym przemocy,

1.1.1. Działania

- a) opracowanie i rozpowszechnianie materiałów informacyjnych tj. ulotek, informatorów, poradników w miejscach użyteczności publicznej oraz podczas imprez plenerowych, festynów organizowanych na terenie miasta,
- b) realizacja spotkań informacyjnych w placówkach pomocy społecznej, w urzędach, poradni psychologiczno pedagogicznej, placówkach oświatowych, w zakładach opieki zdrowotnej,
- c) publikacja artykułów na temat przemocy w lokalnej prasie,
- d) utworzenie strony internetowej dla osób doświadczających przemocy, osób stosujących przemoc i świadków przemocy.

1.2. Zadania

- a) organizowanie i udział w kampaniach i akcjach społecznych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie

1.2.2. Działania

- a) udział w kampaniach o zasięgu ogólnopolskim oraz organizacja miejskiej akcji lub kampanii ukierunkowanej na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i promującej konstruktywne formy współżycia i wychowania w rodzinie,
- b) współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami w realizacji akcji edukacyjnej i kampanii mających na celu zmianę świadomości społecznej w obszarze przemocy w rodzinie
- c) organizowanie konferencji, seminariów, debat społecznych,
- d) promowanie kampanii w mediach

1.3. Zadania

- a) opracowanie i realizacja projektów informacyjno – edukacyjnych dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie adresowanych do różnych grup społecznych,

1.3.3. Działania

- a) wspieranie działań edukacyjnych służących wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców,

- b) udzielanie poradnictwa w zakresie prawidłowego pełnienia roli rodzicielskiej i rozwiązywania konfliktów małżeńskich,
- c) realizacja programów profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie skierowanych do rodziców i opiekunów,
- d) szkolenie i wspieranie rodzin zastępczych, szczególnie tych, w których umieszczono dzieci doświadczające przemocy w rodzinie,
- e) edukacja dzieci i młodzieży w zakresie zjawiska przemocy poprzez realizację programów profilaktycznych i psychoedukacyjnych,
- f) prowadzenie zajęć wychowawczych mających na celu rozwój ważnych umiejętności psychologicznych i społecznych u dzieci i młodzieży,
- g) organizowanie form aktywności dla mieszkańców promujących wartości życia rodzinnego bez przemocy.

2. POPRAWA JAKOŚCI I SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ INSTYTUCJI REALIZUJĄCYCH DZIAŁANIA W OBSZARZE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE.

2.1. Zadania

- a) systematyczne diagnozowanie skali zjawiska przemocy w rodzinie,

2.1.1. Działania

- a) systematyczne prowadzenie w instytucjach bazy danych na temat skali zjawiska przemocy w rodzinie,
- b) opracowanie rocznego raportu na temat skali zjawiska przemocy w rodzinie.

2.2. Zadania

- a) opracowanie jednolitych procedur postępowania wobec osób doznających przemocy i stosujących przemoc,

2.2.2. Działania

- a) powołanie Zespołu Interdyscyplinarnego oraz organizacja pracy zespołu,
- b) opracowanie procedur działań w przypadkach występowania przemocy w rodzinie.

2.2.3. Zadania

- a) prowadzenie działań umożliwiających podnoszenie kwalifikacji pracowników instytucji realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,

2.2.3. Działania

- a) prowadzenie analiz dotyczących potrzeb szkoleniowych służb wsparcia,
- b) organizowanie szkoleń, konferencji, seminariów tematycznych dla osób zawodowo zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie,
- c) organizowanie szkoleń dla grup zawodowych pracujących z dzieckiem i rodziną,
- d) zapewnienie superwizji dla pracowników instytucji zajmując się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

3. OCHRONA OSÓB DOŚWIADCZAJĄCYCH PRZEMOCY W RODZINIE.

3.1. Zadania

- a) udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą pozostającym w rodzinie w miejscu zamieszkania lub pobytu,

3.1.1. Działania

- a) zwiększenie dostępności mieszkańców do specjalistycznego poradnictwa (psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, socjalnego),
- b) podejmowanie interwencji w przypadku występowania przemocy w rodzinie,
- c) realizacja procedury Niebieska Karta,
- d) realizacja programów psychoedukacyjnych i terapeutycznych dla osób doświadczających przemocy,
- e) stworzenie warunków umożliwiających powstanie i pracę grupy wsparcia dla osób doświadczających przemocy,
- f) prowadzenie pracy z rodziną w środowiskach zagrożonych przemocą,
- g) motywowanie do aktywności zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia.

3.2. Zadania

- a) udzielanie pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie zmuszonym do opuszczenia dotychczasowego miejsca zamieszkania,

3.2.2. Działania

- a) udzielanie bezpiecznego schronienia osobom doznającym przemocy w rodzinie,
- b) zapewnienie bezpiecznego schronienia dzieciom krzywdzonym,
- c) zapewnienie pomocy specjalistycznej w tym pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej, pedagogicznej,
- d) praca z rodziną i jej środowiskiem w celu przyspieszenia procesu bezpiecznego powrotu dziecka do domu.

4. PODEJMOWANIE DZIAŁAŃ INTERWENCYJNYCH I EDUKACYJNYCH WOBEC SPRAWCÓW PRZEMOCY

4.1. Zadania

- a) prowadzenie różnych form oddziaływań wobec osób stosujących przemoc,

4.1.1. Działania

- a) opracowanie i wdrażanie programów dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- b) prowadzenie działań edukacyjnych dla osób stosujących przemoc,
- c) realizacja programów korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc,
- d) prowadzenie działań terapeutycznych dla osób stosujących przemoc,
- e) tworzenie warunków do skutecznego odizolowania osoby stosującej przemoc od osób krzywdzonych.

Uzasadnienie

Samorząd Mielca od kilku lat podejmuje działania, których celem jest jak najskuteczniejsze przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie jej negatywnych następstw w życiu społecznym i rodzinnym. Program dla miasta Mielca na lata 2011-2015 zawiera zadania podejmowane między innymi w celu powołania Zespołu Interdyscyplinarnego i koordynacji prac instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Przedstawiony dokument zawiera nie tylko podstawy prawne i zasady działania, ale także wskazuje cele, wymienia realizatorów i adresatów Programu. Zawiera on diagnozę środowiskową zjawiska przemocy domowej za rok 2009 i pierwsze półrocze 2010 roku oraz istniejące już zasoby instytucjonalne.

Zapisy Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie nie są ostateczne. Cele, zasady działania i zadania zawarte w dokumencie będą ewaluowane i uzupełniane w odpowiedzi na potrzeby mieszkańców Mielca.

I. Podstawa prawna Programu

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jednolity – Dz.U. z 2001 roku Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.)¹, w związku z art.6.ust.2, pkt.1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2005 roku, nr 180,poz.1493 ze zm.).²

¹ Cyt art.,„Do wyłącznej właściwości rady gminy należy: stanowanie w innych sprawach zastrzeżonych ustawami do kompetencji rady gminy”.

² Cyt. art.,„Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w tym: opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.”

II. Zasady działania

Głównym założeniem Programu jest udzielanie pomocy osobom dotkniętym przemocą, oddziaływanie na osoby stosujące przemoc oraz podnoszenie świadomości społecznej na temat skutków przemocy w rodzinie.

Program oparty jest na zasadach:

- 1) **wzajemności współpracy i współdziałania** organów administracji publicznej, organizacji pozarządowych i kościołów oraz związków wyznaniowych (zgodnie z ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działaniu pożytku publicznego i wolontariacie oraz ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej), a także innych organizacji, środowisk i osób fizycznych uprawnionych lub zobowiązanych do inicjowania i realizacji zadań związanych pośrednio lub bezpośrednio z przeciwdziałaniem występowania przemocy i jej negatywnych następstwom,
- 2) **jawności działań** organów władzy publicznej oraz podmiotów realizujących zadania publiczne w zakresie przeciwdziałania przemocy z poszanowaniem godności osoby,
- 3) **szczególnej ochrony dzieci**, z zachowaniem ich prawa do wychowania się w rodzinie, poprzez udzielanie rodzinie szczególnego wsparcia w dążeniu do poprawy jej funkcjonowania.

III. Działania i adresaci Programu

Cele Programu będą realizowane poprzez następujące działania:

- **uprzedzające** tj. diagnoza, informacja, edukacja kierowana do ogółu mieszkańców, w tym także do osób zajmujących się zawodowo pomaganiem osobom potrzebującym,
- **interwencyjne** tj, opiekuńcze kierowane do osób doznających przemocy w rodzinie, pouczające i izolujące kierowane do osób stosujących przemoc w rodzinie,
- **wspierająco – terapeutyczne** dla osób uwikłanych w przemoc domową,
- **edukacyjno – korekcyjne** dla osób stosujących przemoc.

IV. Realizatorzy Programu

Koordynatorem Programu jest Wydział Edukacji i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Mielca. W realizacji Programu Koordynator na zasadach partnerstwa współpracuje z innymi instytucjami i organizacjami. Do działań związanych z realizacją programu angażuje się w szczególności: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Komendę Powiatową Policji, Prokuraturę, Sąd, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, zakłady opieki zdrowotnej w tym Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień, przedszkola, szkoły, świetlice, Poradnię Psychologiczno–Pedagogiczną oraz organizacje pozarządowe.

V. Zasady finansowania

Źródłem finansowania Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie dla Miasta Mielca na lata 2011-2015, będą środki finansowe z budżetu miasta, jak również środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji zadań programu.

VI. Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie

Dla wielu z nas dom jest synonimem bezpieczeństwa i spokoju. Tu możemy odpocząć po ciężkim dniu, czytając książkę lub rozmawiając z bliską osobą. Niestety, czasem bywa inaczej. Dla wielu osób dom nie jest bezpiecznym azylem, a każdy powrót do niego wywołuje ogromną niechęć i lęk. Powodem tego stanu rzeczy może być przemoc w rodzinie. Przemoc jest zagadnieniem bardzo złożonym. W świetle *Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*, przemoc to jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa osobiste osób najbliższych w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, powodujące cierpienie i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Do form przemocy w rodzinie zalicza się przemoc fizyczną, psychiczną, seksualną, ekonomiczną i zaniedbanie.

Przemoc fizyczna jest intencjonalnym zachowaniem, niosącym ryzyko uszkodzenia ciała. Opisując przemoc fizyczną, uwzględnia się nie tylko jej formy, ale także skutki w postaci uszkodzenia ciała oraz wskazań do konsultacji i leczenia medycznego (np. popychanie, odpychanie, obezwładnienie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, parzenie, porzucenie, użycie broni).

Przemoc psychiczna objawia się przymusem, groźbami, zastraszaniem, emocjonalnym wykorzystywaniem np. poniżaniem, wyzywaniem, upokarzaniem, zawstydzaniem, stosowaniem gróźb, wmawianiem choroby psychicznej, kontrolowaniem i ograniczaniem kontaktów z innymi osobami, wyśmiewanie, stałą krytyką, domaganiem się posłuszeństwa, ograniczaniem snu i pożywienia. Przemoc psychiczna ma na celu pozbawienie ofiary zaufania do siebie i swoich kompetencji w różnych obszarach jej życia.

Przemoc seksualna polega na zmuszaniu osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy ta osoba nie jest w pełni świadoma, jak również bez pytania jej o zgodę lub w sytuacji, gdy obawia się takiego kontaktu. Przymus może polegać na bezpośrednim użyciu siły fizycznej, ale także na groźbach użycia siły (np. wymuszanie pożycia seksualnego, nieakceptowanie pieszczot i praktyk seksualnych, a także wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, krytyka zachowań seksualnych itp.).

Przemoc ekonomiczna i zaniedbywanie to odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwienie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych materialnych potrzeb rodziny, brak opieki i uniemożliwianie zaspakajania podstawowych potrzeb fizjologicznych związanych ze snem, jedzeniem, higieną itp.

Przemoc w związku

Na określenie przemocy w związku partnerskim stosuje się terminy: wzajemna przemoc w parze, przemoc w związku partnerskim, przemoc małżeńska. Stosowanie przemocy w związkach wobec partnerów jest powszechna we wszystkich krajach, na każdym poziomie społecznym i w każdym kręgu kulturowym. Przemoc fizyczna i seksualna nie jest jedynie problemem par małżeńskich, dochodzi do niej także pomiędzy partnerami, którzy

pozostają w konkubinacie. Podobny odsetek przypadków przemocy fizycznej i seksualnej stwierdza się w relacjach homoseksualnych.

Kobiety najczęściej uciekają się do przemocy w akcie samoobrony lub w odwecie za agresję partnera, natomiast mężczyźni częściej inicjują zachowania agresywne. Przemoc przez nich stosowana służy do uzyskania władzy i kontroli nad partnerką. Mężczyźni częściej są sprawcami aktów fizycznych z intencją uszkodzenia ciała. Przemoc stosowana przez mężczyzn pociąga za sobą częstsze i poważniejsze problemy zdrowotne u kobiet. To one, częściej niż mężczyźni, wymagają medycznej interwencji z powodu obrażeń ciała. Stwierdzono, że częstość i nasilenie objawów zaburzeń emocjonalnych jako konsekwencji doświadczonej przemocy jest większa u kobiet niż u mężczyzn.

Przemoc w rodzinie dotyczy również mężczyzn. Niemniej jednak kobiety o wiele częściej stają się ofiarami przemocy niż mężczyźni. Według Światowej Organizacji Zdrowia od 15% do 71% kobiet na świecie przyznaje, że doznawało przemocy ze strony męża czy partnera. Są one szczególnie narażone na przemoc ze strony partnerów w społeczeństwach, w których podkreślona jest nierówność między kobietami i mężczyznami, gdzie normy kulturowe akceptują przemoc w związku.

Fazy cyklu przemocy

Dynamika związków, w których dochodzi do przemocy przebiega w pewien charakterystyczny, cykliczny sposób. Badania nad zjawiskiem przemocy w rodzinie wykazały, że przechodzą przez fazy powtarzającego się cyklu:

- faza budowania napięcia,
- faza gwałtownej przemocy,
- oraz faza miodowego miesiąca.

W fazie pierwszej następuje wzrost napięcia i agresywności sprawcy. Powody są najczęściej błahe, sprawca prowokuje kłótnie i staje się coraz bardziej rozdrażniony i wybuchowy. Kobieta stara się opanować sytuację i oddalić zagrożenie, staje się posłuszna i uległa. Czasem podejmuje działania mające na celu ochronę siebie i dzieci. Zgromadzone napięcie musi jednak znaleźć ujście.

Następuje druga faza - wybuch gwałtownej przemocy. Sprawca daje ujście swojemu gniewowi i złości: bije, szarpie, szturcha i ubliża i poniża swoją ofiarę. Poziom napięcia opada, sytuacja uspokaja się. Sprawca widząc „swoje dzieło” (zniszczone rzeczy, strach w oczach najbliższych, zranienia na ich ciałach) zaczyna poszukiwać uzasadnienia dla swojego działania. Najczęściej przerzuca odpowiedzialność na innych. Osoba doświadczająca przemocy ze strony najbliższych początkowo przeżywa uczucie szoku i niedowierzania, które w miarę trwania procesu przemocy jest zastępowane uczuciem złości, lęku, wstydu i bezradności.

W fazie trzeciej, nazwanej fazą miodowego miesiąca, wszystko się zmienia. Sprawca przeżywa poczucie winy, okazuje skruchę, przeprasza, okazuje ciepło i miłość, zapewnia, że więcej się to nie powtórzy o ile osoba poszkodowana zmieni swoje zachowanie. Osoba doświadczająca przemocy zaczyna wierzyć, że partner się zmieni i że przemoc była jedynie incydentem w ich związku. Ale faza miodowego miesiąca przemija i wkrótce rozpoczyna się faza narastania napięcia, wszystko zaczyna się od nowa. Przemoc w następnym cyklu na ogół jest bardziej gwałtowna i trwa dłużej. Doświadczenia miodowej fazy demobilizują ofiarę, wprowadzając chaos w jej wizję świata, związku i własnej osoby. U sprawcy wzrasta bezkarność i poczucie władzy nad partnerem. Następne fazy cyklu są już krótsze i mniej miodowe.

Nie istnieje „typowa” ofiara przemocy domowej, może stać się nią każdy. Przemocy doświadczają zarówno kobiety wykształcone, jak i kobiety nieposiadające wykształcenia, kobiety bogate jak i ubogie, mieszkanki dużych miast i kobiety pochodzące ze wsi. By lepiej zrozumieć problem przemocy w rodzinie, przeprowadzono wiele badań. Na ich podstawie można wyodrębnić pewne cechy charakterystyczne dla osób doświadczających przemocy. W literaturze przedmiotu określone jako „syndrom maltretowanej kobiety”.

Z badań tych wynika, że bite kobiety charakteryzuje: niska samoocena, silna zależność od partnera, nieumiejętność radzenia sobie z sytuacjami stresowymi, liczne dolegliwości psychosomatyczne, skłonności do niepokoju i depresji oraz nadużywanie alkoholu i lekarstw. Osoby krzywdzone często obwiniają siebie za akty przemocy. Są przekonane, że to ich zachowanie spowodowało agresywne zachowanie sprawcy. Często boją się, że ujawnienie przemocy może zagrozić ich życiu. Ofiary cały swój wysiłek skupiają przede wszystkim na tym, by przetrwać kolejny atak przemocy. Często nie widzą żadnej możliwości zmiany istniejącej sytuacji. Trwają w błędnym przekonaniu, że nikt nie jest w stanie im pomóc. Pozostawaniu kobiet w związkach opartych na przemocy może sprzyjać negatywny obraz siebie, który czasami jest konsekwencją doznawania przemocy w dzieciństwie. Kobiety

doświadczające przemocy małżeńskiej dwukrotnie częściej doświadczały przemocy w dzieciństwie ze strony swoich opiekunów niż kobiety, które takich doświadczeń nie miały.

Przemoc wobec dzieci

Na szczególnie dotkliwe konsekwencje zachowań przemocowych narażone są dzieci. Często są one bezpośrednimi ofiarami lub świadkami przemocy w rodzinie. Obok obrażeń cielesnych przemoc domowa powoduje, że dziecko żyje w poczuciu ciągłego strachu i zagrożenia, braku miłości, zaufania i szans na prawidłowy rozwój. Niezaspokojenie tych podstawowych potrzeb negatywnie wpływa na rozwój dziecka i jest przyczyną wielu chorób psychosomatycznych.

Dzieci będące ofiarami wykorzystywania seksualnego wykazują wysoki poziom depresji, czują się osamotnione, miewają myśli i tendencje samobójcze, zaburzenia snu i jedzenia, mogą być nadpobudliwe i agresywne. Cechuje je obniżona samoocena i poczucie bezwartościowości.

Maltretowanie psychiczne dziecka wpływa destrukcyjnie na kształtowanie się jego osobowości. Może prowadzić do nieprzystosowania interpersonalnego (brak poczucia bezpieczeństwa, niski poziom kompetencji społecznych, trudności w kontaktach z rówieśnikami), deficytów intelektualnych (w zakresie możliwości poznawczych, umiejętności rozwiązywania konfliktów i kreatywności), problemów afektywno-behawioralnych (agresja, samoponizanie, lęk, wstyd i poczucie winy, wrogość i gniew, pesymizm i negatywizm).

Odroczone skutki przemocy objawiają się w postaci różnych form niedostosowania społecznego. Mogą do nich należeć trudności w nauce, wagarowanie, ucieczki z domu, udział w nieformalnych grupach przestępczych, zachowania agresywne lub autoagresywne, nadużywanie alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych. Zachowania te to tylko niektóre ze sposobów ucieczki od problemu przemocy w rodzinie.

Doświadczenie przemocy w dzieciństwie (zwłaszcza seksualnej) powoduje problemy z nawiązaniem i utrzymaniem satysfakcjonujących relacji z innymi osobami także w wieku dorosłym. Ponadto, zachowania przemocowe nierzadko są pokoleniowo powielane. Młodzi chłopcy wychowujący się w rodzinach, gdzie mężczyzna znęca się nad kobietą uczą się agresji wobec kobiet, dziewczynki zaś postrzegają bicie, maltretowanie i wykorzystywanie jako elementy wpisane w rolę kobiety. Doświadczenie przemocy w dzieciństwie podwyższa ryzyko, że krzywdzone dzieci staną się krzywdzącymi rodzicami.

VII. Zjawisko przemocy w rodzinie w ujęciu statystycznym instytucji pomocowych w Mielcu

1. Instytucje prawno – prewencyjne.

1.1. Komenda Powiatowa Policji.

Zjawisko przemocy w rodzinie jest trudne do oceny. Największym problemem jest to, że w większości przypadków przemoc nie zostaje zarejestrowana i ujawniona z uwagi na strach ofiary przed zemstą agresora. Taka sytuacja ma również miejsce w powiecie mieleckim. Procedura interwencji prowadzona przez Komendę Powiatową Policji p.n. „Niebieska Karta” nie odzwierciedla w pełni skali zjawiska przemocy rodzinnej, niemniej jednak stanowi wyjściową bazę danych tego zjawiska. W 2009 r. Komenda Powiatowa Policji w Mielcu przeprowadziła 489 interwencji domowych (257 interwencje w mieście Mielcu i 234 w powiecie), wszystkie dotyczyły przemocy w rodzinie. Z kolei w I półroczu 2010r. odnotowano 240 interwencji w trakcie, których założono „Niebieską Kartę” (126 z nich miała miejsce w powiecie mieleckim a 114 w mieście Mielcu). Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej za cały ten okres wyniosła 823 osób. W przeważającej większości osobami pokrzywdzonymi były kobiety (453 osoby), małoletni do 13 roku życia (177 osób), w następnej kolejności mężczyźni (99 osób) oraz małoletnich powyżej 13 roku życia (94 osoby). Odnotowano 488 sprawców przemocy domowej, gdzie znaczącą przewagę stanowili mężczyźni – 476, kobiety – 11 osób oraz jeden nieletni. Dane zawiera poniższa tabela.

Tabela 1. Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej i liczba sprawców przemocy domowej.

Rok	Ilość interwencji		Pokrzywdzeni	Sprawcy
2009	489	kobiety	453	11
		mężczyźni	99	476
		dzieci	271	1
I półrocze 2010	240	kobiety	238	4
		mężczyźni	60	236
		dzieci	79	0

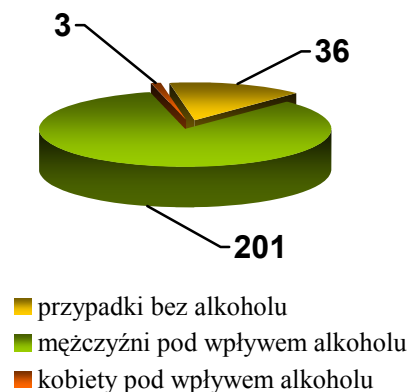
Analizując dane z 2010 roku (styczeń - czerwiec 2010) można wysnuć wniosek o rozwojowym charakterze zjawiska. Podobnie jak w ubiegłym roku, znaczącą grupę sprawców przemocy domowej stanowili mężczyźni (236 osób; kobiety – 4). Komenda Powiatowa Policji w Mielcu odnotowała 377 pokrzywdzonych. Znaczącą przewagę stanowiły kobiety – 238, w następnej kolejności dzieci, których było 79 (w tym nieletni przed 13 rokiem życia - 55 osób; powyżej 13 roku życia – 24) oraz mężczyźni (60 osób).

Akty przemocy odnotowane w 2009 r. w głównej mierze dokonywane były przez sprawców będących pod wpływem alkoholu (409 - mężczyzn, 9 – kobiet), co stanowi 85,5% wszystkich spraw dotyczących przemocy domowej. Podobne wartości odnotowano w I półroczu 2010 r., gdzie 85% sprawców przemocy (mężczyźni - 201, kobiety – 3) była pod wpływem alkoholu. Dane przedstawiono w sposób graficzny.

Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu w 2009 roku (w osobach)

Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu w I półroczu 2010 roku (w osobach)

Liczba postanowień przygotowawczych dotyczących przemocy domowej, w której była prowadzona procedura „Niebieskiej Karty” w roku 2009 (z ogólnej liczby 489 interwencji) wygląda następująco. Wszczęto osiem spraw z § 207 k.k., z których zakończono sześć. Przesłano 145 informacji do Ośrodków Pomocy Społecznej, 40 do Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz 2 informacje do organizacji pozarządowych. Z ogólnej liczby 240 interwencji podjętych w pierwszym półroczu 2010 roku wszczęto tylko 2 sprawy z § 207 k.k. Przekazano informacje do innych instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej: 89 – do Pomocy Społecznej, 26 – do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Do czerwca 2010 r. zakończono 5 spraw z § 207 k.k. dotyczących przemocy domowej.

Odsetek wszczętych spraw w odniesieniu do przeprowadzonych interwencji jest drastycznie niski. Przyczyn tego stanu rzeczy może być wiele i wymagają one gruntownej diagnozy. Przypuszczać można, że część z nich znajduje się po stronie samych osób doświadczających przemocy (lęk przed sprawcą, brak wiary w zmianę swojej sytuacji, wstyd przed ujawnieniem szczegółów przemocy np. seksualnej) jak i po stronie osób pomagających (długa procedura prawno-sądowa, niskie wyroki lub zawieszenie wykonania kary, trudności z realizacją eksmisji sprawcy itp.). Oba źródła przyczyn takiego stanu rzeczy łączy wspólny mianownik - uczucie niemocy. Przeciwdziałanie temu zjawisku wymaga współpracy interdyscyplinarnej wielu instytucji i ludzi dobrej woli, rozwiązań prawnych i skutecznej ich wykonalności.

1.2. Prokuratura Rejonowa w Mielcu.

Prokuratura Rejonowa w Mielcu w 2009 roku zarejestrowała 189 spraw, z art. 207§1kk, dotyczących znęcania się fizycznego lub psychicznego nad osobą najbliższą lub inną pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny. Natomiast w I półroczu 2010 roku 72 sprawy. Część spraw została skierowana do Sądu Rejonowego w Mielcu z aktem oskarżenia lub wnioskiem o warunkowe umorzenie postępowania karnego. Umorzenia spraw dotyczyły braku dostatecznych danych uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa lub z uwagi na brak znamion przestępstwa. Wszyscy pokrzywdzeni, oprócz pouczeń o przysługujących im prawach i obowiązkach wynikających z przepisów postępowania karnego, są informowani o istniejących organizacjach oferujących wsparcie i pomoc ofiarom przemocy domowej m.in.: PCPR w Mielcu, Miejskim i Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, Punkcie Interwencji Kryzysowej czy możliwościach wdrożenia procedury mediacji. Stosowne informacje są również umieszczone na tablicy ogłoszeń w Prokuraturze, w tym telefon zaufania dla dzieci i młodzieży doświadczającej przemocy.

Stwierdzenie nadużywania alkoholu przez sprawców przemocy domowej skutkuje zarejestrowaniem ich w repertorium PC Prokuratury i wszczęciu postępowania o przymusowe leczenie odwykowe lub ograniczenie czy pozbawienie władzy rodzicielskiej. W sprawach dotyczących przestępstw na szkodę małoletnich prokurator zawiadamia Sąd Rejonowy w Mielcu Wydział Rodzinny i Nieletnich celem wydania zarządzeń opiekuńczych.

1.3. Sąd Rejonowy w Mielcu.

W 2009 roku Sąd Rejonowy w Mielcu prowadził 56 spraw z art. 207§1kk, który mówi: *„kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub inną pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5”* oraz 2 sprawy z art.207§3 kk., który brzmi: *„jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 2 lat do 12”*.

W wyniku prowadzonych spraw, skazano odpowiednio 47 osób (art. 207§1 kk.) oraz 2 osoby (art. 207 §3 kk.). Natomiast w okresie styczeń-czerwiec 2010 roku odnotowano 40 spraw z art. 207 §1 kk. w wyniku, których skazano 37 osób.

Mimo orzekniętej kary dla 86 sprawców (okres styczeń 2009 - czerwiec 2010), tylko 3 z nich zasądzono bezwzględną karę pozbawienia wolności w 2009 roku oraz w 7 przypadkach w 2010 roku. W pozostałych 76 wyrokach zasądzono karę pozbawienia wolności z warunkiem zawieszenia jej wykonania.

Orzeczenia sądowe zapadające w tego typu sprawach nie mają tylko charakteru represyjnego wobec spraw przemocy, ale pełnią również funkcję prewencyjną. W zakresie prewencji ogólnej orzeczona w postępowaniu sądowym wobec sprawcy przestępstwa kara ma także znaczący wpływ na ogólną świadomość społeczeństwa, przez co pokazuje, bowiem naganność sprawcy przemocy a także nieuchronność kary. Rozdźwięk pomiędzy zamysłem prawodawcy o prewencyjnym charakterze kary pozbawienia wolności z zawieszeniem jej wykonania, a doświadczeniem pracowników socjalnych, kuratorów sądowych czy też terapeutów, wykazuje małą skuteczność tego rodzaju kary, sprawiając, że przemoc trwa nadal. Efektem tego stanu rzeczy jest bezradność i pogłębiający się proces wiktylizacji u osób doświadczających przemocy, a dla sprawcy jest potwierdzeniem jego bezkarności.

Na przestrzeni ostatnich lat Sąd Rejonowy w Mielcu podejmował szereg działań mających na celu dostosowanie organizacyjno - kadrowe jednostki do potrzeb społeczeństwa, a w szczególności najmłodszych ofiar przemocy w rodzinie. Efektem tych prac było utworzenie w Sądzie Rejonowym w Mielcu pokoju przesłuchań dzieci, który decyzją Ministra Sprawiedliwości oraz Fundacji Dzieci Niczyje otrzymał w dniu 19 lutego 2009 roku Certyfikat Przyjaznego Pokoju Przesłuchań Dzieci. Kadra orzecznicza bierze udział w licznych szkoleniach poświęconych problematyce przemocy w rodzinie, podnosząc swoją wiedzę i kompetencje zawodowe.

2. Instytucje opiekuńczo – pomocowe

2.1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mielcu.

Jedną z bogatszych statystyk dotyczących zjawiska przemocy domowej prowadzona jest przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mielcu. W 2009 roku pracownicy socjalni objęli pomocą 122 rodziny, w których odnotowano zjawisko przemocy domowej. Rozpatrując częstotliwość powtarzania się przemocy w rodzinie, 21,3% wykazywało kategorię „raz w roku” z ogólnej liczby rodzin z przemocą. Najwyższy odsetek rodzin, bo aż 63,

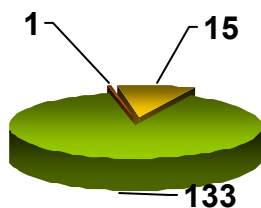
odnotowano w kategorii „2-5 razy w roku” – co świadczy o cyklicznym charakterze zjawiska oraz 33 rodziny w kategorii „6 razy i więcej w roku”. Zbliżone wyniki odnotowano w I półroczu 2010 roku. Jediną różnicę stanowi, niewielki spadek o 5% w kategorii „2-5 razy w roku” na poczet jednorazowego aktu przemocy. Warto zwrócić uwagę na fakt, że dane są zbliżone, kategoria I półrocze 2010 r. zawiera wartości z miesięcy styczeń-czerwiec. Można z tego wnioskować, że w całym roku 2010 pracownicy socjalni odnotują wyższe wskazania zjawiska przemocy w rodzinie niż roku 2009.

Tabela 3. Skala przemocy w rodzinie oraz częstotliwość jej występowania.

Lata	Liczba rodzin, w których występuje przemoc domowa	Częstotliwość		
		raz w roku	od 2 do 5 razy w roku	6 razy w roku i więcej
2009	122	26	63	33
I półrocze 2010	122	29	60	33

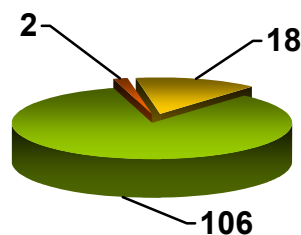
W wyniku odnotowanych aktów przemocy w 2009 r. poszkodowanych było 332 osoby. Rozpatrując wyniki z poziomu ogólnego, ucierpiało 168 kobiet, 62 mężczyzn oraz 102 dzieci. Wśród poszkodowanych osób dorosłych na szczególną uwagę zasługują osoby niepełnosprawne i starsze w wieku poprodukcyjnym (kobiety po 60 roku życia, mężczyźni po 65 roku życia), którzy stanowili 20% skrzywdzonych w odnotowanych aktach przemocy. Dzieci jako ofiary przemocy stanowiły 30,7% odnotowanych spraw przemocy, gdzie główną przewagę stanowiły dzieci poniżej 13 roku życia (79 osób). Osobami najczęściej doświadczającymi przemocy były kobiety (168 osób), w następnej kolejności dzieci (102 osoby) oraz mężczyźni (62 osoby). Przemocy względem najmłodszych najczęściej dopuszczały się osoby z najbliższego otoczenia: ojciec, matka, dziadek, wujek. W 92% przemoc była stosowana pod wpływem alkoholu, tylko w 18 przypadkach „na trzeźwo” (wykres nr 4 poniżej i tabela nr 5).

Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu w 2009 roku (w osobach)

- przypadki bez alkoholu
- mężczyźni pod wpływem alkoholu
- kobiety pod wpływem alkoholu

Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu w I półroczu 2010 roku (w osobach)

- przypadki bez alkoholu
- mężczyźni pod wpływem alkoholu
- kobiety pod wpływem alkoholu

Tabela 5. Liczba osób poszkodowanych w wyniku przemocy w rodzinie.

	Ogółem osoby poszkodowane	Kobiety			Mężczyźni			Dzieci		
		Ogółem	Osoby w wieku poprodukcyjnym*	Osoby niepełnosprawne	Ogółem	Osoby w wieku poprodukcyjnym	Osoby niepełnosprawne	Ogółem	Do 13 roku życia	Od 14 do 18 roku życia
2009	332	168	19	17	62	5	5	102	79	23
I półrocze 2010	291	166	17	17	42	6	1	83	55	28

* kobiety powyżej 60 roku życia, mężczyźni powyżej 65 roku życia

W I półroczu 2010 MOPS odnotował 122 rodziny doświadczające przemocy domowej (wartości jak w poprzedzającym roku), w której poszkodowanych było bez mała 300 osób, w tym 208 osób dorosłych oraz 83 nieletnich (do 13 r. ż. -55 dzieci, powyżej 13 r. ż. -28). Bez mała 20% osób dorosłych doświadczających przemocy stanowiły osoby starsze i niepełnosprawne. Analizując wyniki z podziałem na płeć w przeważającej większości, osobami częściej doświadczającymi przemocy były kobiety niż mężczyźni. Stosunek ten wynosi 4: 1.

Przeciwdziałanie zjawisku przemocy wobec dzieci stanowi szczególną troskę wielu instytucji. W I półroczu 2010 roku, pracownicy socjalni odnotowali 83 dzieci, które doświadczyły przemocy w rodzinie. Sprawcami najczęściej byli: ojcowie, bracia

i dziadkowie. Bez mała 60% aktów przemocy wobec dzieci była dokonana pod wpływem alkoholu (tabela nr 6).

Tabela 6. Liczba dzieci poszkodowanych w wyniku przemocy przez rodziców/opiekunów będących pod wpływem alkoholu.

Liczba poszkodowanych dzieci	2009	Kim byli sprawcy?	I półrocze 2010	Kim byli sprawcy?
Z tego do 13 roku życia	75	Ojciec, matka, brat, dziadek, wujek	38	Ojciec, brat, dziadek
Z tego do 14 do 18 roku życia	19	Ojciec, brat, wujek	11	Ojciec, brat
Ogółem	94		49	

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej podejmuje szereg działań mających na celu pomoc osobom doświadczającym przemocy jak i jej sprawcom. W 2009 i w I półroczu 2010 roku, osoby pokrzywdzone w wyniku przemocy domowej skorzystały z wielu form oddziaływań psychoedukacyjno-terapeutycznych, m.in.: interwencji kryzysowej, pomocy w kontaktach z innymi instytucjami (policja, prokuratura, szkoły, Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień, PCPR), pomocy w rozwiązywaniu konfliktów rodzinnych, edukacji społecznej i prawnej, pomocy materialnej, lekarskiej oraz psychologicznej. Rodziny objęte były monitoringiem sytuacji rodzinnej, miały możliwość uczestniczenia w zajęciach psychoedukacyjnych dla osób doświadczających przemocy. Szczegółowy wykaz form pomocy zawiera poniższa tabela.

Tabela 7. Formy działań wobec ofiar przemocy – statystyka

Podjęte działania	Liczba osób	
	Rok 2009	I półrocze 2010
Interwencja w kryzysie	291	234
Monitoring sytuacji w rodzinie	291	332
Podejmowanie kontaktów z instytucjami	291	332
Współpraca z dzielnicowym	291	332

Wsparcie emocjonalne na rzecz poprawy sytuacji w rodzinie	135	234
Poradnictwo psychologiczne	42	106
Pomoc w rozwiązywaniu konfliktów rodzinnych	107	102
Poradnictwo rodzinne	96	122
Edukacja i poradnictwo w zakresie pełnienia ról rodz.	33	78
Motywowanie do udziału w grupie psychoed. dla ofiar przem.	90	64
Poradnictwo prawne	37	46
Edukacja w zakresie problemu przemocy w rodzinie	120	234
Powiadomienie prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa	3	13
Pomoc w uzyskaniu bezpłatnej obdukcji	8	8
Pomoc materialna	113	88
Wypełnienie „Niebieskich Kart”	14	20
Pomoc w uzyskaniu pomocy medycznej	3	14
Współpraca z pedagogiem szkolnym	31	24
Informowanie o możliwościach skorzystania ze specjalistycznej pomocy w lokalnych instytucjach	127	122
Skierowanie do Ośrodka/Punktu interwencji Kryzysowej	19	11
Edukacja w zakresie problemu uzależnień	105	34
Pomoc w uzyskaniu specjalistycznej pomocy terapeutycznej dla dziecka	8	24
Pomoc w uzyskaniu lokalu socjalnego	4	8
Współpraca z OPiTU/terapia osoby uzależnionej	28	18

Na pomoc mogły liczyć również osoby stosujące przemoc domową. W głównej mierze dotyczyła ona: interwencji kryzysowej, współpracy z instytucjami (policją, kuratorami sądowymi, OPiTU), poradnictwa rodzinnego, edukacji, motywowania i wspierania zmiany zachowań i postaw wobec najbliższych. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tabela 8. Formy działań wobec sprawców przemocy - statystyka

Podjęte działania	Liczba osób	
	Rok 2009	I półrocze 2010
Interwencja kryzysowa	149	126
Współpraca z instytucjami	149	126
Współpraca z kuratorami sądowymi	36	34
Współpraca z dzielnicowym	149	126
Poradnictwo rodzinne	124	114
Pomoc w rozwiązywaniu konfliktów	114	125
Skierowanie do prokuratury zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z art. 207 kk.	13	4
Pomoc w uzyskaniu pomocy prawnej	16	29
Pomoc w uzyskaniu pomocy psychologicznej	29	44
Współpraca z placówkami prowadzącymi terapię uzależnień	126	44
Udzielania wsparcia w realizacji działań na rzecz poprawy sytuacji w rodzinie	124	125
Motywowanie do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla sprawców przemocy	149	113
Motywowanie do podjęcia leczenia odwykowego	134	106
Udzielanie informacji o możliwościach skorzystania ze specjalistycznej pomocy w lokalnych instytucjach	149	125
Psychoedukacja – uświadamianie sprawcy o własnej odpowiedzialności za stosowane czyny i zachowania	137	120
Motywowanie do uczestnictwa w grupie edukacyjnej, terapeutycznej	149	114
Edukowanie w zakresie problemu przemocy domowej	137	125
Dostarczanie wiedzy o sposobach rozwiązywania konfliktów bez przemocy	137	113
Edukacja dot. problemu uzależnień oraz jego skutków społecznych	134	109
Wyjaśnianie działań wynikających z procedury „Niebieskiej Karty”	149	95
Edukowanie w zakresie prawidłowej komunikacji interpersonalnej	137	101
Edukacja i poradnictwo w zakresie prawidłowego pełnienia roli	112	87

rodzicielskiej		
Monitorowanie zachowań sprawcy przemocy w rodzinie i podejmowanych przez niego działań	149	126
Wydobywanie i wzmacnianie zasobów przydatnych do pozytywnej zmiany	137	109

2.2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie oraz Punkt Interwencji Kryzysowej w Mielcu

Do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mielcu oraz osób pełniących dyżury w Punkcie Interwencji Kryzysowej funkcjonującym przy PCPR, zgłaszają się osoby i rodziny dotknięte kryzysem wywołanym różnymi wydarzeniami, w tym osoby doświadczające przemocy domowej. Pracownicy PCPR i PIK podejmują działania pomocowe w celu wskazania dróg wyjścia z kryzysu nawiązując w razie potrzeby współpracę z innymi instytucjami. Interwencja kryzysowa podejmowana w Punkcie Interwencji Kryzysowej przy ul. Wyszyńskiego 16, realizowana jest w formie kontaktu telefonicznego, bezpośredniego kontaktu w PIK, interwencji w miejscu zamieszkania klienta, specjalistycznego poradnictwa świadczonego przez psychologów i prawników pracy socjalnej mającej na celu zapewnienie bezpieczeństwa i schronienia osobie/rodzinie znajdującej się w kryzysie. Wszystkie usługi są świadczone bezpłatnie. Działania podejmowane w PIK w 2009 i 2010 roku zawiera poniższa tabela.

Tabela 9. Formy działań realizowane w PIK.

	2009	I półrocze 2010
Prawnik	334	165
Psycholog	271	247
Lekarz biegły -obdukcja	18	24
Hostel	17 osób (w tym 10 dzieci)	30 osób (w tym 16 dzieci)

W 2009 roku z różnorodnych form pomocy skorzystało 605 osób, a od stycznia do czerwca 2010 roku 412 osób. Osobom doświadczającym przemocy domowej 18 osób, pokryto koszty obdukcji lekarskiej wykonanej przez biegłego lekarza sądowego, a w 2010 r. (I półrocze) z tej formy pomocy skorzystało 24 osoby. W ramach udzielanej pomocy

prowadzona była również terapia indywidualna i grupowa. W Punkcie Interwencji Kryzysowej działa hostel z przeznaczeniem na zapewnienie bezpiecznego schronienia i miejsc noclegowych dla ofiar kryzysu. Osoby doznające przemocy mogą korzystać ze schronienia w pomieszczeniach mieszkalnych składających się z 5 pokoi jedno- lub dwuosobowych.

Okres udzielanego schronienia w sytuacjach uzasadnionych może wynosić do 3 miesięcy. W roku 2009 ze schronienia w PIK skorzystało 17 osób, w tym 10 dzieci. W pierwszym półroczu 2010 r. z tej formy wsparcia korzystało 30 osób dotkniętych przemocą domową, w tym 16 dzieci. Pomoc tego rodzaju jest proponowana osobom, które znajdują się w sytuacji zagrożenia życia bądź bezpieczeństwa ze strony otoczenia lub osobom wymagającym obserwacji ich stanu psychicznego i wyłączenia ich z obciążeń życia codziennego. Czasowe zapewnienie schronienia w Punkcie Interwencji Kryzysowej pozwala na intensywne oddziaływania psychoterapeutyczne (psychologiczne, prawne, socjalne).

Każdorazowo w przypadku powzięcia informacji o sytuacjach wymagających interwencji, związanych np. z narażeniem dobra dziecka lub występującą przemocą w rodzinie czy zaistnieniem zdarzenia losowego, pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie udają się w środowisko celem rozpoznania i zdiagnozowania ewentualnych zagrożeń. W przypadku stwierdzenia faktów wskazujących na nieprawidłowości informacja przekazywana jest do sądu, prokuratury lub innych instytucji. Pomoc tego rodzaju jest proponowana osobom, które znajdują się w sytuacji zagrożenia życia bądź bezpieczeństwa ze strony otoczenia lub osobom wymagającym obserwacji ich stanu psychicznego i wyłączenia ich z obciążeń życia codziennego. Czasowe zapewnienie schronienia w Punkcie Interwencji Kryzysowej pozwala na intensywne oddziaływania psychoterapeutyczne (psychologiczne, prawne, socjalne).

W Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie realizowany jest program korekcyjno- edukacyjny dla osób stosujących przemoc pod nazwą „*Dom bez przemocy*”. W 2009 r. w programie udział wzięło 20 osób stosujących przemoc, a 2010 do udziału zgłosiło się 22 osoby. Program korekcyjno-edukacyjny poddawany jest monitoringowi, który pozwala na sprawdzenie efektów zmiany zachowania i wykorzystania nabytych umiejętności przez uczestników w życiu codziennym.

3. Instytucje oświatowe

3.1. Wydział Edukacji i Spraw Społecznych przy Urzędzie Miejskim w Mielcu.

Wydział Edukacji i Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Mielcu jest podmiotem odpowiedzialnym za realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii. Kierunki działań

podejmowanych w ramach tego programu wyznacza Ustawa o *Wychowaniu w Trzeźwości i Przeciwdziałaniu Alkoholizmowi z dn.26 października 1982 r. ze zm.* oraz Ustawa o *Przeciwdziałaniu Narkomanii z dn.29 lipca 2005 r.* Do zadań Gminy, które określone są w Programie należą przede wszystkim:

- działania mające na celu zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków,
- zwiększenie dostępności pomocy psychologicznej, prawnej i socjalnej dla rodzin, w których występują problemy alkoholowe oraz rodzin doświadczających przemocy,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, skierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży,
- wspomaganie instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych w działalności służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych i narkomanii.

W ramach działań Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii od lat funkcjonuje Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. W Punkcie Konsultacyjnym świadczona jest pomoc prawna, psychologiczna i socjalna. W roku 2009 w punkcie tym udzielono bezpłatnej pomocy 519 osobom, w tym 140 osobom doznającym przemocy w rodzinie i 17 sprawcom przemocy. W I półroczu 2010 roku z usług skorzystało 456 osób, w tym 99 doświadczających przemocy w rodzinie i 5 sprawców przemocy. W punkcie działa także Telefon Zaufania.

Tabela 10. Statystyka świadczeń w Punkcie Konsultacyjnym

	2009		I półrocze 2010	
	Liczba osób	Liczba porad	Liczba osób	Liczba porad
Osobom z problemem alkoholowym	145	159	103	114
Dorosłym członkom rodziny osoby uzależnionej	217	260	249	291
Ofiarom przemocy w rodzinie	140	156	99	126
Sprawcom przemocy w rodzinie	17	20	5	9

3.2. Przedszkola w Mielcu.

Przedszkola w Mielcu nie odnotowują przypadków przemocy, natomiast podejmują liczne działania związane z podnoszeniem świadomości i wrażliwości nauczycieli i rodziców oraz działania mające na celu naukę dzieci prawidłowych zachowań w grupie, rozpoznawania swoich emocji i radzenia sobie z nimi a także umiejętność rozwiązywania konfliktów. Działania podejmowane w stosunku do kadry pedagogicznej mają na celu zwiększenie profesjonalizmu działań wychowawczych, edukacyjnych i opiekuńczych. Kadra pedagogiczna przedszkoli prowadzi indywidualne konsultacje pedagogiczno – wychowawcze dla rodziców, a także warsztaty skierowane do rodziców mające na celu wzmocnienie ich kompetencji wychowawczych, W 2010 roku część nauczycieli uczestniczyła w szkoleniu w zakresie prowadzenia warsztatów dla rodziców „Nie dla klapsa” i część z nich realizuje z powodzeniem te zajęcia w swoich placówkach.

3.3. Szkoły podstawowe, gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne.

Szkoła, obok funkcji edukacyjnej, jest bardzo ważnym dla rodziców źródłem wsparcia w wychowaniu dziecka. Jej rolą jest między innymi dostarczenie wiedzy dotyczącej problematyki wychowania, tematów z zakresu komunikacji pomiędzy rodzicami i dziećmi,

profilaktyki zagrożeń, racjonalnego spędzania czasu wolnego, wzmocnienia więzi wewnątrzrodzinnych.

Działania szkół w zakresie przeciwdziałania przemocy i agresji polegają na wczesnym wykryciu uczniów z grup ryzyka, rozpoznaniu sytuacji w rodzinie uczniów, organizowaniu kompleksowej pomocy pedagogiczno – psychologicznej dla uczniów wykazujących trudności wychowawczo – dydaktyczne. W przypadku podejrzenia przemocy względem ucznia, szkoły podejmują działania wspólnie z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Komendą Powiatową Policji, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Sądem Rejonowym. Ponadto szkoły prowadzą działania mające na celu podnoszenie świadomości rodziców i uczniów tj. pedagogizację rodziców, poradnictwo indywidualne, zajęcia terapeutyczne oraz różnorodne działania profilaktyczne poprzez realizację programów profilaktycznych, spektakli i happeningów dotyczących problematyki przemocy.

Szkoły w sytuacji podjęcia podejrzeń o złą sytuację dziecka kierują sprawę do odpowiednich instytucji celem rozpoznania sytuacji rodzinnej dziecka. Poniższa tabela zawiera statystykę wniosków o rozpatrzenie sytuacji dziecka z roku 2009 i I półrocza 2010 roku skierowanych przez szkoły do sądu rodzinnego i pomocy społecznej.

Tabela 11. Statystyka wniosków o rozpatrzenie sytuacji rodzinnej dziecka

	2009		I półrocze 2010	
	Sąd Rodzinny w/s zaniedbania, niezrealizowanie obowiązku szkolnego	MOPS w/s zaniedbania	Sąd Rodzinny w/s zaniedbania, niezrealizowanie obowiązku szkolnego	MOPS w/s zaniedbania
SP nr 1	2		3	
SP nr 2				1
SP nr 3			1	
SP nr 6	1		1	
SP nr 9	1	5	1	5
SP nr 11	1		1	
Gim nr 1	9		4	
Gim nr 2	3		4	

Gim nr 3	4	1	4	1
Gim nr 4	1		3	
LO nr I	1			

Szkoły w 2009 roku do Sądu Rodzinnego skierowały 23 wnioski o rozpatrzenie sytuacji dziecka w związku z zaniedbaniem jego potrzeb przez najbliższych i nierealizowaniem obowiązku szkolnego, natomiast do opieki społecznej 6 dotyczących zaniedbania. Podobne wartości odnotowano w pierwszym półroczu 2010 roku. Warto zaznaczyć, że kadra pedagogiczna bierze liczny udział w szkoleniach i warsztatach w celu podnoszenia kwalifikacji i umiejętności niezbędnych do pracy z uczniem i rodzicem dotkniętym przemocą.

4. Instytucje pomocowo – terapeutyczne

4.1. NZOZ Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień.

W ramach NZOZ Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Mielcu od 2005 roku prowadzona jest Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia, a od maja 2009 roku Oddział Dzienny Terapii Uzależnienia od Alkoholu. W ramach swojej działalności ośrodek prowadzi terapię osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, hazardu, osób współuzależnionych, DDA tj. dorosłych dzieci alkoholików, oraz ofiar przemocy. Placówka nie prowadzi rejestru danych statystycznych dotyczących obszaru przemocy. Niemniej jednak w ośrodku diagnozowane są przypadki przemocy domowej. Osoby nią dotknięte objęte są pomocą psychologiczną i terapeutyczną w ramach spotkań indywidualnych oraz terapii uzależnienia i współuzależnienia. W 2009 r. terapią z zakresu przemocy w rodzinie objęto 9 osób, natomiast w I półroczu 2010 – 6 osób. Podjęte działania obejmowały: interwencję kryzysową w sytuacji ujawnienia przemocy, wsparcie psychologiczne, terapię podstawową i pogłębioną dla osób uzależnionych od alkoholu i współuzależnionych doświadczających przemocy, udostępnienie informacji o placówkach pomocowych na terenie miasta.

4.2. Poradnia Psychologiczno –Pedagogiczna w Mielcu.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna jest placówką obejmującą swoimi usługami dzieci i młodzież oraz ich rodziny w szeroko rozumianym procesie diagnostyczno-

terapeutycznym. Ujawnione przypadki krzywdzenia dzieci i młodzieży kierowane są do poradni ze współpracujących instytucji lub są ujawniane w procesie diagnozy przyczyn trudności w nauce i zaburzeń emocjonalnych zgłoszonych dzieci. Placówka nie prowadzi odrębnej statystyki zjawiska przemocy domowej. Osoby doświadczające przemocy obejmowane są pomocą psychoterapeutyczną przez osoby z profesjonalnym przygotowaniem dotyczącym przeciwdziałania przemocy domowej. Działania poradni w tym zakresie obejmują: diagnozę środowiska dziecka, interwencję kryzysową, wsparcie psychologiczne, udzielanie informacji o miejscach udzielania pomocy dla osób doświadczających przemocy oraz możliwości skorzystania z terapii rodzinnej. Poradnia prowadzi również działalność profilaktyczno- edukacyjną dla uczniów, rodziców i nauczycieli z zakresu przeciwdziałania przemocy i agresji w środowisku szkolnym i rodzinnym mające na celu podniesienie świadomości i wrażliwości społecznej m.in.: „*Szkoła dla rodziców*”, „*Wychowanie bez klapsa*”, „*Stop przemocy*”. Od 2009 roku realizowany jest program dla uczniów i rodziców dotyczący cyberprzemocy. Trafną inicjatywą ze strony Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, która umożliwiła dotarcie do szerokiej grupy odbiorców, okazało się uruchomienie Poczty Zaufania na stronie internetowej poradni, gdzie można uzyskać informacje, pomoc, wsparcie i ukierunkowanie na dalsze działania.

4.3. Poradnia Specjalistyczna i Telefon Zaufania ARKA.

Pomoc w ARCE jest anonimowa i nie są prowadzone statystyki. Głównym celem jej działalności jest niesienie pomocy ludziom w przezwyciężeniu trudnych sytuacji życiowych. Od chwili powstania Poradnia Specjalistyczna ARKA świadczy pomoc każdemu, kto znajduje się w trudnej sytuacji życiowej. W poradni dyżur pełnią pedagodzy, psychologzy, prawnicy, duszpasterze, lekarze, doradcy ds. rodziny i uzależnień oraz logopeda. Z porad 34 specjalistów pracujących w ARCE korzysta w ciągu roku ponad 500 osób, z czego duży procent to osoby dotknięte skutkami zwolnień z pracy, uzależnieniem, rozpadem więzi rodzinnych lub zaburzeń psychicznych jednego z członków rodziny. Poradnia współpracuje ściśle z PCPR, Poradnią Psychologiczno –Pedagogiczną, MOPS, GOSP, Ośrodkiem Profilaktyki i Terapii Uzależnień, Świetlicami Profilaktyczno –Wychowawczymi.

4.4. Świetlica Profilaktyczno Wychowawcza TPD, Świetlica Profilaktyczno Wychowawcza Stowarzyszenia Rodzin Katolickich przy parafii MBNP, Świetlica

Profilaktyczno Wychowawcza Caritas Diecezji Tarnowskiej "Lumen" przy parafii św. Mateusza i Świetlica Profilaktyczno – Wychowawcza działająca przy parafii Ducha Świętego.

Działalność świetlic koncentruje się na realizacji celów opiekuńczych, wychowawczych, edukacyjnych i terapeutycznych. Do świetlic uczęszczają dzieci także doświadczające, na co dzień przemocy psychicznej i fizycznej, związanej bezpośrednio z różnego rodzaju dysfunkcjami rodziny biologicznej. Czołowe miejsce w tej hierarchii zajmuje uzależnienie od alkoholu, zaburzenia emocjonalne i choroby psychiczne niejednokrotnie pozostające bez specjalistycznego leczenia. Świetlice zapewniają dzieciom opiekę w czasie wolnym od nauki, pomoc w nauce szkolnej, wyrównywanie braków edukacyjnych, wspieranie wszechstronnego rozwoju, a także współpracę ze środowiskiem rodzinnym dziecka, mającą na celu wsparcie rodziców w sprawowaniu przez nich opiekuńczych i wychowawczych funkcji. Do Świetlicy Profilaktyczno – Wychowawczej TPD przyjmowane są już trzyletnie dzieci. Ta najmłodsza grupa została utworzona między innymi po to, aby już najmłodsze dzieci były częściowo chronione przed skutkami przemocy. Dla dzieci starszych prowadzone są zajęcia z socjoterapii, spotkania z psychologiem, oraz realizowane są różnego rodzaju programy profilaktyczne, często tworzone specjalnie pod potrzeby wychowanków (programy autorskie). Systematycznie prowadzona jest praca z rodziną w środowisku, edukacja, interwencje, wspólne zajęcia dla rodziców i dzieci, a także terapia dziecka i rodziny. W świetlicy TPD jak i pozostałych prowadzone są zajęcia rozwijające umiejętności społeczne, zdolności i zainteresowania dzieci tj. zajęcia plastyczne, taneczne, muzyczne, teatralne. Zajęcia te umożliwiają dzieciom odnoszenie sukcesów, odreagowanie stresów oraz rozwój zainteresowań i talentu.

VII. Analiza SWOT.

Technika analityczna SWOT polega na poszeregowaniu posiadanych informacji o danej sprawie na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych):

- S (Strengths) – mocne strony: wszystko to, co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego obiektu,
- W (Weaknesses) – słabe strony: deficyty, wszystko to, co stanowi słabość, barierę analizowanego obiektu,

- (Opportunities) – szanse: wszystko to, co stwarza dla analizowanego obiektu szansę korzystnej zmiany,
- T (Threats) – zagrożenia: wszystko to, co stwarza dla analizowanego obiektu niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • liczne instytucje podejmujące działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie • wysokie kwalifikacje pracowników zajmującymi się przemocą w rodzinie • zacieśnianie współpracy międzyinstytucjonalnej (zespół interdyscyplinarny) • oferta pomocy dla osób doświadczających przemocy • oferta pomocy dla sprawców przemocy domowej • pomoc w godzinach popołudniowych (np. PIK, ARKA, Punkt Konsultacyjny) • dostępność usług psychologicznych i prawnych 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczająca koordynacja działań między instytucjami • mała liczba lokalów chronionych • niewielka liczba akcji, informacyjnych o zasięgu powiatowym • długa procedura przygotowawczo-sądowa w sprawach przemocowych • przewaga zasądzonych wyroków z okresowym zawieszeniu wykonania kary bez zobowiązania go do terapii czy udziału w zajęciach korekcyjnych dla sprawcy • niski odsetek spraw przemocowych prowadzonych przez KPP w porównaniu do podjętych interwencji domowych • brak całodobowego ośrodka wsparcia
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • podwyższenie świadomości mieszkańców dotyczącej zjawiska przemocy domowej, jej form i możliwości pomocy • rozszerzenie wachlarza oferty pomocowej dla osób doświadczających i stosujących przemoc • większa skuteczność działań podejmowanych przez instytucje • skrócenie czasu procedury prawno-sądowej 	<ul style="list-style-type: none"> • powielanie działań w poszczególnych instytucjach • brak skutecznych działań w kierunku odseparowania sprawcy od ofiary • niska świadomość prawna mieszkańców i możliwości ochrony przed przemocą domową • zniechęcenie i rezygnacja osób doświadczających przemocy domowej z procedury sądowej • zwiększanie poczucia niemocy doświadczanej przez osoby pokrzywdzone w procesie przemocowym • niemoc i uczucie frustracji u osób zajmujących się pomocą innym